

Hoffmann István szakmai önéletrajza

1. 1953-ban születtem Pápán, általános és középiskolába is ott jártam. Egyetemi tanulmányaimat a KLTE (jelenleg a Debreceni Egyetem) magyar—orosz—finnugor szakán végeztem, ahol 1977-ben jeles minősítésű diplomát szereztem. Ezt követően kétéves tudományos továbbképzési ösztöndíjban részesültem. 1979-ben summa cum laude bölcsészdoktori címet szereztem, majd 10 hónapos finnországi ösztöndíj keretében alkalmam nyílt megismerkedni a finn névkutatás legfontosabb eredményeivel.

2. 1980-ban lettem a KLTE Magyar Nyelvtudományi Tanszékén tanársegéd, 1985-ben adjunktusi, 1994-ben docensi, 2009-ben pedig egyetemi tanári kinevezést kaptam. 1995-ben a Magyar Nyelvtudományi Tanszék vezetője lettem, e megbízatást 1998-ban, 2003-ban, majd 2008-ban újabb öt-öt évre elnyertem. 2007-től a Magyar Nyelvtudományi Intézet igazgatója vagyok. Korábban egy évig a Miskolci Egyetemen is tanítottam, az 1994/95. tanévben pedig a finnországi Jyväskyläben voltam vendégtanár. 1999-ben Széchenyi professzori, 2003-ban pedig Széchenyi István-ösztöndíjban részesültem.

3. Oktatómunkám során a magyar leíró és történeti nyelvészet több szakterületét tanítottam előadások és szemináriumok formájában, pályám három évtizede alatt legalább harminc különféle tantárgyat oktattam. Két évtizede hirdetek órákat szűkebb kutatási területem, a tulajdonnevek, illetőleg a helynevek különböző kérdéseiről. Elsősorban e témákban mintegy hetven szakdolgozat irányítója voltam eddig. A folyamatosan változó tantervi követelmények magyar nyelvészeti részének kidolgozását másfél évtizede irányítom egyetemünkön. A BA és az MA képzésben szakirányfelelős és 35 kredit értékű tantárgy felelőse vagyok.

Az oktatómunka fontos területének tartom a kiemelkedő képességű hallgatókkal való foglalkozást, legtehetségesebb diákjaim tucatnyi díjat nyertek az országos tudományos diákköri konferenciákon: ezek között öt nagydíjas munka elkészültét segítettem témavezetőként. E tevékenységem elismeréseképpen 1997-ben az oktatási miniszter és az Országos Tudományos Diákköri Tanács Iskolateremtő mestertanár címmel tüntetett ki.

A szervezett doktori képzés megindulásától, 1995-től vezetem a magyar nyelvtudományi PhD-program névtani alprogramját. A képzés átszervezését, a doktori iskolák megalakulását követően 2002-től az egyetem nyelvészeti doktori iskolájának törzstagjaként a magyar nyelvtudományi alprogramot irányítom. Vezetésemmel eddig nyolc doktori értekezést védtek meg. Az elmúlt években több tanítványom is tanszékünk oktatója lett.

4. Tudományos érdeklődésemet a kezdetektől a helynevek iránti vonzalmam határozta meg. Egyetemi hallgatóként e témakörből nagydíjas diákköri dolgozatot készítettem. Első publikációimban helynévtárak összeállítására, a nevek analitikus elemzésére, megfejtésére vállalkoztam. Doktori értekezésemben egy település helynévrendszerének átfogó feldolgozását végeztem el.

1987-től 1990-ig a Tudományos Minősítő Bizottság ösztöndíjasa voltam. A *magyar helynevek nyelvi rendszerének elemzése* című kandidátusi értekezésemet 1992-ben védtem meg. Kutatómunkám ez idő alatt elsősorban a magyar

helynévrendszer modellálására, változásának leírására irányult. Munkámnak ez a vonulata a későbbiekben is fontos maradt, tanulmányaim jó része helynévelméleti kérdésekkel foglalkozik. Az általam kidolgozott és önálló könyvként (*Helynevek nyelvi elemzése*, 1993, 2007) két kiadásban is publikált helynévelemzési modell jelentős hatást fejtett ki a magyar helynévkutatás terén: saját tanítványaimon kívül más műhelyek (Nyíregyháza, Eger, Szombathely, Veszprém, Kolozsvár, Budapest) kutatói is alapként használták fel és alkalmazzák ma is munkáikban: több mint 170 független hivatkozást ismerek e könyvemre.

Az 1990-es évek közepén új kutatási területként az Árpád-kori magyar helynévkincs került érdeklődésem középpontjába. Ennek nagy nyelvtörténeti forrásértéke és a hatalmas gazdagságú adatállomány viszonylagos feldolgozatlan-sága közötti ellentmondást a modern nyelvészeti technológiák alkalmazásával látom feloldhatónak. E munka hosszú távú célja egy történeti helynévarchívum létrehozása. Ennek elektronikus változata 1998 óta *Magyar Névarchívum* néven az interneten is elérhető, az általam alapított *Magyar Névarchívum Kiadványai* című sorozatban pedig eddig 21 kötet jelent meg. Tudományos és oktatómunkám talán legnagyobb sikerének tartom, hogy tanítványaimból egy 8-12 főből álló, lényegében véve folyamatosan működő helynévtörténeti kutatócsoportot sikerült létrehoznom, amelynek tagjai (magamat nem számítva) 15 önálló könyvet adtak ki, továbbá mintegy másfélszáz tanulmányt jelentettek meg az elmúlt évtized során. A belőlük szervezett kutatócsoportra támaszkodva indítottam útjára a teljes Árpád-kori helynévi anyagot közreadó szótársorozatot, amelynek első kötete 2005-ben *Korai magyar helynévszótár* címen jelent meg. Helynévtörténeti kutatási programjaimmal 1992-től folyamatosan több pályázati támogatást is sikerült elnyernem: elsősorban az OTKA támogatta munkámat, de AKP, FKFP stb. támogatást is kaptam, összesen több tízmillió forint nagyságrendben. 2010 júliusától a Debreceni Egyetem Kutatóegyetemi TÁMOP pályázata keretében a nyelv- és névtörténeti kutatócsoport munkáját irányítom. A kutatási terület előremozdítása érdekében 2010 márciusában a Debreceni Egyetemen létrehoztam a *Nyelv- és Névtörténeti Műhely-t*.

2001-ben a Debreceni Egyetemen *Helynévkutatásunk utóbbi négy évtizede* című habilitációs értekezéssel sikeresen habilitáltam. A habilitációs értekezés alapján *Magyar helynévkutatás 1958–2002* címen jelentettem meg monográfiát. 2007 februárjában benyújtottam az MTA doktora cím elnyeréséért *A Tihanyi alapítólevél mint helynévtörténeti forrás c.* értekezésemet, amelyet 2008 áprilisában védtem meg. Munkám 2010-ben könyvként is megjelent.

Az utóbbi évtizedben névkutató munkám nemzetközi színtereken is megjelent. Külföldi kapcsolataim elsősorban finnországi kutatókkal vannak, de egyre erősebbek az észti és az oroszországi együttműködési lehetőségeim is. Publikációim nemzetközi fórumokon is napvilágot láttak, a fentiek mellett német és olasz nyelvterületen. Számos hazai és külföldi konferencián vettem részt, az utóbbi két évtizedben (csak a fontosabbakat számítva) mintegy 20-25 alkalommal. Két nemzetközi finnugor kongresszuson (Tartuban és Joskar-Olában), valamint két nemzetközi hungarológiai kongresszuson (Jyväskyläben és Debrecenben) a szervezők önálló névtani szimpózium megrendezésére kértek fel. A debreceni rendezvényen a nyelvészeti szekció titkáráként is közreműködtem.

Egyik kezdeményezője voltam annak a nemzetközi kutatási programnak, amely Nyirkos István vezetésével és az OTKA támogatásával az uráli névkutatók együttműködését igyekszik megeremteni. Ennek keretében *Onomastica Uralica* címmel nemzetközi periodikát hoztunk létre, amelynek 10 megjelent kötetéből hármat én magam, további hármat pedig társszerkesztőként szerkesztettem.

Munkám tudományos visszhangját az alábbiak mutatják: önálló munkáimról és az általam szerkesztett könyvekről csaknem 50 ismertetés jelent meg, tudományos dolgozataimra kb. 700 hivatkozást ismerek 110 szerző tollából. 1999 óta szerkesztője vagyok a *Magyar Nyelvjárások*-nak, valamint a *Magyar Névérvéltár Kiadványai* sorozatnak, szerkesztőbizottsági tagja az *Onomastica Uralica*-nak, az *Argumentum*-nak és a *Névtani Értesítő*-nek.

5. Fő kutatási területem mellett korábban a magyarnak idegen nyelvként való tanításával is foglalkoztam. E téren – a névtanban megmutatkozó elméleti érdeklődésemtől eltérően – gyakorlati célokat szolgáló munkák létrehozására vállalkoztam inkább: szerkesztője és társszerzője voltam a jelentős nemzetközi sikereket elért, mintegy 60 országban használt *Hungarolingua* magyar nyelvoktató tananyag sorozatnak, 1990-től 1996-ig pedig tanulmányi igazgatóként irányítottam a Debreceni Nyári Egyetem szakmai munkáját.

6. A fentiekén kívül különféle egyetemi és tudományos közéleti feladatokat is elláttam, illetőleg ellátok jelenleg is. Egyetemi és kari szintű testületek, DAB bizottságok munkájában vettem részt. Jelenleg tagja vagyok az egyetem Etikai Bizottságának, a TEK Tanácsának, a BTK Tanácsának, a BTK stratégiai bizottságának, valamint a Bölcsészettudományi Doktori és Habilitációs Tanácsnak, továbbá elnöke vagyok a kari kiadói bizottságnak. Öt évig tagja voltam a Hungarológiai Tanácsnak. 1995-től tagja vagyok a Magyar Nyelvtudományi Társaság választmányának, 2005-től pedig elnöke a társaság akkor megalakult névtani tagozatának. Elnöke vagyok a Kiss Lajos-díj kuratóriumának. 1996-tól vagyok tagja az MTA Nyelvtudományi Bizottságának, 2010-től pedig a Bolyai Ösztöndíj szakértői kollégiumának. Rendszeresen részt veszek tudományos minősítési eljárásokban, gyakran felkérnek pályázatok bírálataira, értékelésére, akkreditációs feladatokra stb. Szakmai munkámat a Magyar Nyelvtudományi Társaság 2008-ban Pais Dezső-díjjal ismerte el.

Debrecen, 2011. augusztus 9.

dr. Hoffmann István